

MARNO JÁNOS

Hamuportré

(KONCEPT)

Vaskos délelőttre ébredsz,
hidegre, és nemigen van épkézláb
képzeleted, kelni, se előre, se visszamenőleg,
hanem elvágva magadtól, mint a féreg,
lazítanál a földben tovább,
sírva fakadván, mitől pezsdülne keringésed,
s könnyebbülnél, mint maga egy gondolat, szegényen;
vagy hagynád fenébe e forgalmi tornát
is, maradjon egyenesben, ami hamis,
mereven, mint az üveg, üveg
a földben, és amit a jelző, némán, még fed,
pótolván férget is a szakadó eső.
Nem nézel utána, szakad-e tényleg,
tudod, hogy szemerkél, a csontodban érzed,
s hogy ott lesz-e hűlt helye, csontodnak, ezt is féled
tudni, és vélsz helyette irgalmatlan nyárt,
kertet vadon hagyva, a verandán trófeák,
penészes papírhalom a gyermekpoéta után,
meghalt, ballottad, szörnyű rosszullét habja vitte el.
Anyja özvegy, és fest. Téged leplezetlen utál,
az urát nem, annak magaslesen, önkezeivel
dukált véget vetnie. Vadlesen. Szép
az, ami vadul megtetszett egyszer, és
azóta sem s csak nem egész a tiéd.
Fái korhadtak a kertben, szűrven a fényt
sűrű, szurkálós ágazatukkal, mely egybeért
ott is, ahol normálisan váltva fel égnek s lombnak járt
volna a hely; holott nyár volt, alattomos, kora nyár
neked, s mint a rák, kegyetlen. Inkább
hidegre tett volna véred (az anyai fonál)?
Szagra riadtál, mely közelképeket sorjáz,
elmédnek elmegy, ami szemednek homály
és akadályá ürítkezned, nyelned, de hágy
elmélyülni helyben: lassankint egyedül vagy,
ebbe meredsz abbamaradólag,
s persze félsz előre, ám ez is afféle hasonlat,

akár a többi: valóra válni vagy erre is vagy holtra.
Nem zár a történet, csak kibagy.
Vagyonra (ó)hajtasz szert tenni, a szag
egyéb szagokra bomlik el, Lola, ha szólítottad volna
leánynevéen a jégcsap özvegyet, Lola keresztül-
néz-e rajtad, mondja-e, mért lógsz a kanapéján restül,
szívódsz be szőrbe, szövetbe s (k)elmébe, mint a füst.
S életed áldozod érte, ha kell, mégis örülsz,
hogy a gyűlöletével adósa vagy; Lola hol fest
ez időtt, elálmodozol rajt', s veszed az éjjeli
hó hullaszínét. Kutya hideg az ég, combodat
marja sötétje, nem úgy jársz-e a földbe merülve,
mint ama korsó Lola filléreivel: nem gurul széjjel
azonnal a részed, de benned az egész már vadidegen.
Könnybe gurulsz? Lábad után a füledbe
rágja magát a fagy, megtorpansz erre meg arra, minden
előtt, teljes a télvíz, a tévhit, hogy állt itt egy vas-
ágy a verandán, sokat nem mozgottál, olvas-
tál penészes lelki ponyvaféléket a búzas-
harmincas évekből. Olvastad, ifjú buszártiszt szájon csókolja
anyját a pelyhező éjben. Anyád cigarettázik, Lola
korholja érte és festi felhőbe öltözötten,
szereti anyádat, elemeli a földtől. Te sem
szeretnéd a földön végezni s pláne nem a földben.
Elégni, talán, elegendő ibletből, egy halom pénzzé
tenni a hamvaidat, erre riadtál, erre is előre
gondolsz, és elmérgesült viszonyod a Lolával is így jön ide.
Vigasztalólag, a télbe, ötletet adni a másolatával
együtt odapusztuló léthez; tetemes összeg fejébe' –
bármit. Szeretted volna sírva fakadni látni, utána
menni a kertben, melyet néhány év múlva könnyet sem ejtve
árult ki fűnek és fának. Műveit kótyavetyélte el
ugyanígy, nézted a verandaüveg mögül, mert
akkor is visszazavart a házba. Önmagán nemigen túrt
meg a feketén kívül semmit. Nincs is előtted
arca, keményet gondolsz, de lágyat érzel és szúrsz,
máshél napja nem látott tükröt az arcod, fejedbe
tódul a vér a hűlő szukaszaigtól. Nem lehetsz több 7-
8 évesnél. Irtózatos. (De jó leírni.)
(Vaskosz.) Az üzlet, alakulhat-e az is másképp,
mint feketén, íve rövidebb, hosszabb sorokba törve,
te sírsz? te jó ég! patakzik szakállad puha ezüstje,
hunyorog rája a lárva világítás. Lola ár-
nyalni tanít. (Csitt!) Torkod kaparja az állványon szá-
radó csendélet, szilva, pohár víz, alatta gobelin-terítő,
Lola régebbi keze munkája. (Akarsz-e félreérthető

*lenni újra s egyedül, mint az ujjam, majd nem sokkal rá a Loláé,
ízekre szedve egy darálóban?) Alig cigizel
újabbán, elég minden fojtogatja régi óráján
az embert, derékszögben haladsz félórakon át
s oda-vissza sem egész egy cselédszoba-konyhát,
cserélni tágasra helyben a cél. (Cigizvén
nem is óhajtasz látni az orrodnál tovább.)
(Ellenben szívesen hajtod azt, hogy minden betegség szent.)
Az égésnek magának mégis ellene volnál,
ha hirtelen világos gyanánt nem illene koponyád
füves boltjába, melynek előre borzadsz illatától,
és döntesz a hindu illanás mellett. Lolát
emígyen már mint szellemi kötőelemet kevered bele,
rögzítse eltűntöd az ecset szelleme,
hogyan, elemző részletekbe menően ama te-
kintetben, melyet éppoly rosszul viselt ő is, mint te.
Lola mint a kő, s száraz, akár egy rőzsenyaláb.
Fű alatt ropogó üvegcserep. Mezütláb
járta tűlevelű kertjét, ültetett piros kendőben újabb
csemetéket, lopva követted, nyakigláb mi-
haszna, hiába, nem vezetett rá a halott fiára
semmilyen jellel; egyre csak feszült köztetek valami búr
érzéketlen, a nyár repedezett, leforrázott tűz-
hely, egyszerűen csak szálka voltál, anyád szerint,
a Lola szemében. Ma majdnem fáj
ily előnytelen fényben viszontlátni magad.
De már akkor is az vigasztalt, hogy nemsokára nem lesz sem-
mi, repülsz szanaszét, ahogy repülnek Lola csere-
pei, repülnek azóta, hogy kialudt rajtuk a festék,
és fejedbe szállt a sarkantyúmadár. (Hülyeség.)
Urnát a fejed fölé. (H)indulás. Fogod a fejszét,
hasogatni a kereteket, nem akarsz nem lenni egyszer
csak, hanem, meghagyod, készüljön hamudból arckép;
mint akit felfűjtak s ott maradt. (Az örök anyag.)
Valamint akit faképnél hagytak egy erdőben,
útban összefeje, s hallja olykor dőlni még a pénzt
is, megesküdné. S hangja, mint eső a levélen,
fenn-fennakad, portréd ne legyen mégse halotti maszk,
csupán a háttér mint szürkealap, melybe belehalsz,
sejtessen testi távolléted. (Tudatra, ködre e szín
egyszerre hajaz.) Lola régen a combnyakát törte,
mire elméje is kész lett úgy-ahogy elborulni,
és nekilátott enni; akkor te 8 napig semmit,
az Örök Egyensúly végett, majd a szerda delet két
tojással kezdted, mely ővele, lágyan, még az-
nap reggel végzett. (Két szó mindebből ha igaz.)*

Égi súlyfölsleg égne rajtuk is a festék,
ha akkor keresztülviszed. És
könnyű volna a föld. Anyád
ül ujjatlan blúzban, eü. köpenyben a vásznon,
mögötte szikrázó terméskő, nem a kerti, a nyári
kerti házból, fehér a szék is és leng, mint egy halálhír,
a hangja koloratúr. Te bent írsz
a házban, későn keltél, tegnap visszamentél szaglászni
a konténerek körül, nem tévedtél, erjedt mind a három
vaskondér és rozogott a kavics, mint a daráltbús.
Holnap. Végig esett az éjjel, az ötletet ma-
gát még mindig fénylőnek találod, tele hollandus
színlegességgel; de hogy el vagy-e ragadtatva
tőle, azt egyre kevésbé tudod. A kész képet matt
sötétben látod előre viszont, mintha töcsákba
temetkeztél volna, úgy kezdi kivenni magát a
tenyeredben az arcod, a pénz csak úgy dől utánad,
meg kell adni azt is, ábrázatod meg csak nem fárad;
emlékezteted magad a Lola fiára;
12 évesen fordított hátat a festő
anyjának, így vázolta előtted egy este anyád a
verselő gyerek halálát, belefulladt a habjába,
nyeltesd a hangjával a füstöt. Másolatodra
hibázol örökre. Szűkül a torkod és om-
lasz magadba, mint hasadt keretű hamuoszlop,
mely a vásznat is magasba tartja. Lobogsz?
Becsavarva a mennyei égő, tapad éjjel a combod,
de ki nem takarnád semmi pénzért, hogy látványán a-
kárki elhűljön: Mennyire vézna! Isten bálványa,
soba jobb színben nem tűntél fel még, mint mára
virradó napon, a háttér világító szürke,
és elkezd sercegni meg szagatni, ami rájön,
fel-fel vagy dobva vagy le-le vagy hűlve,
véled, hogy végakaratra ez is eldől.
Félsz, hogy újra nem szabadulsz az üvegtől,
mindent átkutatnál, a veranda üres,
s a fiút egy nyomorult szénrajz sem őrzi.
(Mintha álmodnád, úgy találgatod oly-egyre,
hol rendezkedett be Lola vele a télre,
lógsz a szemedbe, melyet tágít még egy kert őszi,
s hunyorogsz, midőn kilépni tartozol a délre...)